Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

IOANA LEE

A IUBI AI SURU

EDIȚIE BILINGVĂ

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Stau pe tatami,
beau o-cha,
sunt gheișă-n
casa mea

N-am să uit niciodată ziua în care Ken a venit și mi-a spus că *Otoosan* (Tatăl) mă invită în Japonia pentru o vacanţă de o lună. Japonia? Simpla rostire a acestui cuvânt mă face să-mi dea lacrimile de un preaplin pe care, probabil, n-o să-l pot exprima niciodată.

Eram în ultimul an de facultate, la secţia de Limbă Japoneză, iar visul de a vizita ţara a cărei limbă reușisem s-o învăţ urma să devină realitate. Lucrul acesta mă speria: eram, oare, pregătită să cunosc Japonia? Eram, oare, capabilă să mă confrunt cu o cultură, o civilizaţie, o lume de care mă simţeam atrasă în mod bizar și aproape chinuitor?

După două luni de frământare, de nesomn, de așteptări, de reticenţe, ziua de 27 decembrie a anului 1995 a sosit. N-am dormit toată noaptea. Nici eu, nici Ken. Pe mine mă speria călătoria: avionul, familie distinsă pe care urma să o cunosc, stilul de viaţă japonez, mâncatul peștelui crud cu beţișoare... Milioane de gânduri îmi chinuiau sufletul și mintea. Iar Ken nu putea să doarmă fiindcă încerca să mă liniștească pe mine, dar îi simţeam ezitarea în voce și în priviri, simţeam că vrea să se liniștească pe el însuși, simţeam că și pentru el este un moment foarte important... decisiv și, cumva, netradiţional: să prezinte nobilei familii japoneze prietena lui străină.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Luam avionul spre Milano, unde rămâneam o zi și o noapte pentru cumpărături (Ken se îmbrăca numai de la firme celebre despre care, treptat, aveam să aud, să le cunosc și chiar să prezint modă pentru ele). A doua zi urma să facem zborul Milano–Tokio, de 12 ore. Această primă călătorie cu avionul, pe o distanţă așa de lungă, am suportat-o foarte greu, mai ales că nu știam ce mă așteaptă odată ajunsă pe aeroportul Narita, de lângă Tokio... În cele din urmă, am aterizat. Nu mâncasem și nu dormisem de 36 de ore. Eram istovită, năucă și speriată. Am coborât din avion, am respirat profund și am spus: *„Konnichi wa, Nihon!"*[1]

Odată ajunsă pe aeroportul japonez, am înţeles brusc că mă aflam nu într-o altă ţară, ci pe o altă planetă. Acesta era doar începutul. Apoi, toate lucrurile s-au petrecut într-o succesiune ameţitoare și cu rapiditate. Eram bombardată emoţional de senzaţii și sentimente pe care nu le mai trăisem și care mă copleșeau. Dar știam de la Oliver Goldsmith că *„every situation in life might bring its own peculiar pleasures"*[2].

Prima noapte am petrecut-o în casa unchiului lui Ken (Koji), casă care era, în același timp, și templu budist. Pe atunci, nici nu bănuiam că acea cameră care m-a găzduit pentru prima oară în Japonia avea să devină locul meu de refugiu, meditaţie, haos sublim și grotesc pentru câţiva ani. Chiar pentru o viaţă. Cu atât mai puţin, din familie nu bănuia nimeni, pe atunci, că acea cameră de oaspeţi avea să devină„camera Ioanei-san".

Încăperea „mea", din templul budist de lângă parcul Ueno, din Tokio, se afla la etajul întâi, separată de toţi și de toate. De fapt, era un întreg palier: o toaletă, un hol îngust cu vedere spre grădina superbă care constituia, parţial, un cimitir, și o cameră. O cameră mare (foarte mare pentru Japonia), luminoasă, tradiţională și modernă în același timp, ca însăși această ţară a Soarelui

---

[1] Bună ziua, Japonia! (în jap.).

[2] „Fiecare situaţie a vieţii îţi poate oferi plăcerile ei aparte" (în engl.).

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Răsare, a samurailor, a gheișelor și a *gaijin*-ilor (străinilor) îndrăgostiţi de această cultură care, de multe ori, creează sentimentul unei claustrofobii, atât existenţiale, cât și sociale.

Pe jos avea *tatami*, iar mobilierul era compus dintr-o măsuţă joasă și portretul desenat al unui vechi preot budist; în rest, spaţiul liber, parcă evitând impresia de a fi limitat sau inestetic prin prezenţa altor obiecte (conform criteriilor estetice din codul Bushido). Pe *tatami*, gazda mea îmi pregătise patul, adică o saltea foarte groasă, acoperită de un cearceaf și de câteva straturi de un fel de prosoape foarte mari, în culori pastelate, iar deasupra se afla o învelitoare ca o pilotă, cu flori mari, colorate discret. Perna era mică și umplută nu cu fulgi, ci cu boabe de orez. Toate astea miroseau a parfum scump și proaspăt și purtau semnătura casei Christian Dior. Mai târziu aveam să îmi dau seama că tot ce se afla în marile case japoneze, de la parfumuri până la prosoape, farfurii, covoraşe, periuţe etc. erau de firmă. Pe „pat" aveam o *yukata* (un fel de kimono de casă, subţire și simplu) pentru dormit. M-am schimbat și m-am așezat în culcușul meu japonez. Atunci am avut pentru prima dată acel sentiment cumplit de real și ciudat (pe care aveam să-l retrăiesc de multe ori în această ţară), și anume că după un drum foarte lung și obositor, după căutări, neliniști, întrebări și incertitudini, în încercarea mea disperată de definire a propriului eu, ajunsesem, în cele din urmă, ACASĂ. M-am înfiorat la gândul că, deși mă aflam pentru prima dată și în prima zi în Japonia, nu am resimţit nici șocul lingvistic, nici pe cel cultural, sau măcar alimentar ori de vreo altă natură. Ajunsesem așadar... acasă! Mă gândeam la România și la familia mea de acolo ca la cei care mă adoptaseră, mă iubiseră și mă îngrijiseră, pentru ca acum, după 20 de ani, să-mi dea drumul pentru a mă reîntoarce în locul de care credeam și simţeam acum că aparţin, de fapt... „*Uchi ni tsuitte yokatta!*"[1] Și am

[1] Ce bine că am ajuns acasă! (în jap.)

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

adormit. Nu-mi amintesc să fi dormit vreodată atât de profund și să mă fi trezit cu atâta poftă de viaţă. Din păcate, însă, din cauza diferenţei de fus orar, când m-am trezit eu, era noapte în Japonia. Era întuneric beznă în cameră și orbecăiam în căutarea comutatorului pentru a aprinde lumina. În cele din urmă, mi-am adus aminte că aceasta se aprindea numai cu telecomanda, pe care o aveam undeva lângă pat. Negăsind-o, am încercat să dibuiesc ușa, ca să pot merge la toaletă. Din nefericire, însă, în încercarea de a găsi clanţa – de altfel, alt element inexistent la ușa unei camere japoneze – am rupt foiţa din hârtie de orez care reprezenta, de fapt, ușa glisantă.

Trei ani mai târziu, povestea avea să se repete. Venisem în vizită împreună cu cățelușa mea albă și pufoasă, pe care o adusesem din România. Am urcat cu ea în cameră, i-am aranjat și ei un pătuţ și i-am explicat că nu o pot lua cu mine, că o să cobor și o să mă întorc. Kiku (Crizantema) este o cățelușă foarte educată, știe multe comenzi și toţi vorbim cu ea în japoneză. Știam că le înţelege pe toate, așa că am lăsat-o cuminte și am coborât. Câteva secunde mai târziu, drăgălașa mea Kiku alerga după mine pe scările interioare ale templului budist. Eram sigură că închisesem ușa, așadar era clar… trecuse prin ea!

Sentimentul rușinii profunde l-am simţit pentru prima oară atunci, în acea primă noapte, din pricina stângăciei mele, iar apoi, acest sentiment a revenit în multe ocazii, tot în Japonia. După ce am realizat ce făcusem… n-am mai reușit să adorm toată noaptea! Mă gândeam cu jenă la delicateţea cu care japonezii merg prin case, la toate obiceiurile legate de deschisul și închisul ușilor, purtatul papucilor numai în afara camerei și nu în interior etc. I-am spus dimineaţa lui Ken ce am făcut; la început, a rămas șocat, după care l-a pufnit râsul, ca apoi să devină serios. „Nu putem spune nimănui despre asta. E cumplit ce ai făcut.“ Și îl văd că nu glumește. Încremenesc. „Hai s-o lipim cu scotch“, îi spun. I se pare o idee bună. Figura ne reușește, deși, pentru un ochi cu simţ estetic

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

și sensibilitate dezvoltată, este o imagine aproape grotescă. Mai lipsea să scriu cu markerul pe ușa de hârtie: „*Ioana was here*“[1].

Dimineața, după ce am luat micul dejun cu toată familia, Ken a împrumutat una dintre mașinile luxoase ale unchiului (cred că avea șase), pentru a-mi prezenta orașul Tokio, ce avea să-mi intre-n suflet pentru totdeauna.

Tokio! Cum aș putea, oare, vorbi cu detașare despre acest oraș? Cum aș putea, oare, vorbi despre serile petrecute pe Rainbow Bridge, despre cartierele sale – Ginza, Aoysama, Shinjuku, Roppongi, Harajuku, Shibuya – fără să simt că mi se sfâșie sufletul în mii de bucăți, stomacul mi se strânge, ochii îmi lăcrimează, iar o durere acută pune stăpânire pe sufletul meu? Cum aș putea, oare, explica vreodată acest dor nebun, acest *SABISHII*???

Unde te duci...

„Unde te duci, acolo ești!“ – prima dată când am citit această idee la Dale Carnegie m-a bufnit râsul. Păi, e de la sine înțeles, e logic că unde te duci, acolo ești! Abia acum, însă, știu ce vrea să însemne acest lucru. Acum, când sunt aici, la București, singură în apartamentul meu, singură în noapte, singură în țara mea pe care o simt că mă respinge, pentru că sunt altfel, pentru că m-am schimbat... Citesc și recitesc scrisorile pe care le scriam alor mei când eram la Tokio... Vorbeam de dorul de casă, de ei, de depărtare... Acum, însă, știu că destinul meu este să fiu veșnic sfâșiată între două continente, două culturi, civilizații, familii, două limbi pe care le voi iubi cu aceeași intensitate toată viața. Deoarece toate acestea sunt viața mea. Fără ele aș fi „mai altfel și mai săracă“, sau mai altfel și piezișă (îmi vine în minte versul lui Arghezi: „tare sunt singur, Doamne, și pieziș“).

---

[1] Ioana a fost aici (în engl.).

Libris.ro Respect pentru oameni și cărți

...Plecaserăm așadar cu mașina prin Tokio, eu și Ken. Mi-a fost greu să mă obișnuiesc cu ideea că se conduce pe partea stângă. Aveam mereu senzaţia că mașinile din sensul opus vor intra în noi. ...Eram obraznic de tânără, alături de bărbatul de care eram îndrăgostită, într-o mașină de lux, vorbind o limbă minunată, descoperind un oraș superb. Eram dureros de fericită...

Capitala Japoniei reprezintă un amestec ameţitor de tradiţional și modern. Marile bulevarde cu magazine de lux, cu preţuri exorbitante (Tokio este cel mai costisitor oraș din lume), reclame extrem de colorate, mari și orbitoare, străzi suspendate, coexistă în deplină armonie cu micile restaurante tradiţionale, amplasate pe înguste străduţe aglomerate. Când vorbești despre Tokio este destul de greu să spui „în centru", să te referi la ceva anume ca fiind centrul, sau la altceva ca fiind periferia. Orașul în sine este un imens „centru".

Și totuși, printre cele mai cunoscute zone este Shibuya, cu magazinul 109 și ieșirea Hachiko de la metrou, două locuri de întâlnire foarte cunoscute atât japonezilor, cât și străinilor. Shibuya este însă, mai întâi de toate, un cartier al tinerilor japonezi nonconformiști: vopsiţi blond sau șaten, cu coafuri îndrăzneţe, îmbrăcaţi colorat și foarte la modă, vorbind o japoneză argotică la celulare minuscule, împodobite cu tot felul de luminiţe și maimuţoi, sau personaje din desenele lor animate. Aici, clasicul ideal de frumuseţe japoneză este contrazis în totalitate. Tinerele fete apar vopsite în tot felul de nuanţe de blond (părul blond reprezentând diavolul în cultura japoneză), în timp ce pielea le este ciocolatie de la saloanele de bronzare artificială. E greu să-ţi imaginezi o japoneză foarte bronzată și blondă, care în plus se machiază intens cu negru în jurul ochilor, după ce, în prealabil, își lipește gene false și se rujează cu o nuanţă de alb sidefiu, culoare ce contrastează cu dantura lor, nu tocmai sănătoasă. Dar filosofia din spatele acestei imagini este să încerci să fii altfel decât ceea ce este cu adevărat frumos, deoarece e mai ușor să fii altfel și să atragi atenţia, mai ales dacă nu

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

reuşeşti să corespunzi, în mod natural, idealului de frumuseţe japonez și asiatic, în general, care cere să fii înalt, foarte slab, cu osatura foarte fină, pielea cât mai albă posibil, ochii mari, rotunzi și negri, genele lungi, sprâncenele accentuate, nasul proeminent și părul negru foarte lung... Cât de diversă e lumea în care trăim!...

Cartierul Roppongi este un fel de Shibuya al *gaijinilor* (străinilor). Este însă cu mult mai nebun. Reprezentative pentru el sunt agenţiile de modele internaţionale, dar mai ales cofetăria Almond, unul dintre faimoasele puncte de întâlnire din Tokio. În general, când vrei să-ţi dai întâlnire cu un alt gaijin, îi spui „hai să ne vedem vineri seară, la 8, în faţă la Almond". Problema intervine însă atunci când vineri seara, odată ajuns în faţă la Almond, ești întâmpinat de o mare de oameni agitaţi uitându-se în toate părţile, fiecare încercând cu disperare să deslușească, în mulţimea de figuri de toate naţionalităţile, persoana sau persoanele cu care urma să se întâlnească. Celularele încep să sune în disperare, iar dialogul este același pentru toată lumea, indiferent de limba folosită: „Unde ești? Eu am ajuns." „Păi, și eu sunt aici, în faţă la Almond. Mă vezi?" „Nu!" „Doamne, ce nebunie... vorbește mai tare!" ...În cele din urmă, oamenii se regăsesc și intră în restaurante, baruri, cluburi. Majoritatea sunt tineri, străini, cu familii îndepărtate de care le e dor, ataşaţi sufletește de Japonia, vorbind fluent câteva limbi străine... Mă regăsesc adeseori printre ei... mereu pierdută.

„Amintire tot mai veche"

Pe Ken l-am cunoscut la București, la începutul anului al doilea de facultate. Eram studentă la japoneză-engleză. Încă din copilărie fusesem puternic atrasă de Asia și, în special, de Japonia. Doream cu disperare să mă fac Ninja, dar mi-era rușine să recunosc acest lucru: știam că toţi ar râde de mine și nu m-ar lua în serios... și ar fi avut dreptate, oarecum... Limbile străine m-au fascinat dintotdeauna.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Umberto Eco spunea că „prima datorie a unui om înţelept este să înveţe limbi străine". Eu am făcut-o și o fac în continuare, pentru că iubesc oamenii, lumea în diversitatea ei ameţitoare, pentru că îmi place să vorbesc și să comunic mult; nu știu dacă fac asta pentru că sunt femeie, sau pentru că într-adevăr am ceva de spus, sau pur și simplu fiindcă-mi place să mă aud vorbind... poate din toate motivele laolaltă. Oricum, întâlnind oameni din toată lumea, nu mă simt bine vorbind cu ei doar în limbi împrumutate, în așa-numitele limbi de circulaţie internaţională, care nu reușesc să redea bogăţia și farmecul conversaţiei, al cuvintelor și expresiilor din atâtea alte limbi, frumoase și insolite, ale planetei.

Timp de un an studiasem, oficial, limba și cultura japoneză, cu un profesor foarte bun, dar fără prea multe materiale și dicţionare. Încă nu puteam să comunic, să scriu sau să citesc fluent în limba japoneză, dar mă apropiasem puternic de spiritul ei. Într-o zi am descoperit cartea *Bushido*, a lui Shin Kurosawa, tradusă în românește de Constant Georgescu, în anul de graţie 1929. M-a fascinat încă de la primele rânduri. Stilul, ideile, totul, absolut totul mă uimea. Eram foarte curioasă să aflu cât mai multe despre autor, ce a mai scris, cine a fost ca om, în viaţa reală.

Dorisem, așadar, să devin Ninja și eram îndrăgostită de Shin Kurosawa. Apropierea aceasta afectivă de personalitatea marelui om de cultură și diplomat avea să se consolideze și sub aspectul studiului, astfel încât, la absolvirea facultăţii, opera lui a constituit tema lucrării mele de diplomă.

Într-o zi, profesorul Vlad ne-a oferit nouă, studenţilor de la japoneză, din partea Ambasadei Japoniei, bilete la un concert de pian ce urma să aibă loc la Academia de Muzică din București. Concertul avea să fie susţinut de către o pianistă japoneză. Eram deosebit de încântată de acest eveniment cultural, ca și de șansa de a mă întâlni cu vorbitori nativi de japoneză.

Era o zi superbă de toamnă: 23 octombrie 1993. Când m-am trezit în dimineaţa acelei zile, nici nu bănuiam că peste câteva ore

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

viața mea avea să se schimbe definitiv. M-am îmbrăcat elegant, mi-am aranjat părul foarte lung, negru și buclat artificial și m-am privit în oglindă, cu inocență și totodată cu trufia unei fete de 20 de ani, deţinătoare a locului întâi la concursul de Miss al Universităţii... Tatăl meu tocmai îmi cumpărase un pardesiu de toamnă frumos, gălbui brodat cu negru, cu un guler mare răsfrânt... Astfel îmbrăcată, m-am așezat pe marginea patului din mansarda „mea", din vila situată pe strada Sofia, unde locuiam în gazdă. Necunoscând încă Bucureștiul, îl rugasem pe unchiul meu să vină și să mă conducă la Conservator. Eram emoţionată. Emoţionată la gândul că voi vedea japonezi pe viu, și nu doar samurai la televizor. Încercam să-mi repet în minte câteva fraze în limba japoneză.

În cele din urmă, însoţită de unchiul meu, am plecat. Odată ajunsă la Conservator, m-am întâlnit cu colegele mele de grupă, toate frumoase și îngrijit îmbrăcate, care, ca și mine, fremătau de emoţia respirării aceluiași aer cu cetăţeni japonezi. Am intrat în sală și ne-am așezat toate pe același rând. La un moment dat, a venit la noi un distins domn japonez, atașatul cultural al ambasadei, care, într-o exprimare curată în limba română, ne-a anunţat politicos și umil că locurile acelea erau rezervate personalului Ambasadei.

Ne-am cerut scuze și am eliberat locurile. Ne-am așezat undeva cu mult mai în faţă. Treptat, sala a început să se umple. Colegele mele și cu mine ocupam aproape în întregime un rând, dar în stânga mea mai erau două locuri libere, ce urmau să fie ocupate curând de doi tineri japonezi. Din curiozitate, aveam impulsul de a mă întoarce pentru a-i privi, însă mi-l stăpâneam simulând relaxarea neutră; colegele mele simţeau la fel și ne priveam între noi neîndrăznind nici să respirăm. În cele din urmă, mi-am luat inima în dinţi și m-am întors spre ei zâmbind și înclinând ușor din cap, fără a spune însă nimic. Cei doi erau niște japonezi atipici. Mai ales cel care se așezase exact lângă mine, părea foarte înalt (avea 1,85 m). Era suplu, elegant, avea un aspect

Libris.ro Respect pentru oameni și cărți

foarte rafinat... părul frumos și drept, de un negru albăstrui, o piele albă de porţelan, ochii mari, negri și misterioși... avea un aer ireal ca de păpușă. Era îmbrăcat într-un costum gri-petrol (Karl Lagerfeld, aveam să aflu) și mirosea a parfum Chanel, „Egoiste". Eram fascinată de această prezenţă tulburătoare. Aș fi vrut să mă pot întoarce și să-l privesc mai mult și mai îndeaproape, dar încercam să par detașată.

– *Do you speak English*? am auzit vocea tânărului de lângă mine. O voce clară, frumoasă, într-o engleză ce trăda, totuși, un accent japonez. Cu un efort de voinţă, am îngăimat: „*Yes. Sumimasen, nihongo ga wakarimasen*"[1]. Tânărul mă privea acum cu ochii lui mari și negri, plini de uimire.

– Vorbiţi japoneza??

– Nu, nu vorbesc, i-am răspuns, încă tremurat, în engleză. Foarte puţin, câteva cuvinte...

– Nu e nimic, e bine că vorbiţi engleza. Eu mă numesc Ken și sunt muzicolog. Dumneavoastră?

– Ioana. Sunt studentă.

– Mă bucur să vă cunosc.

– Și eu, am răspuns.

Pe urmă, tânărul muzicolog mi l-a prezentat pe prietenul lui, Ichiro, de la Ambasada Japoniei, iar eu le-am prezentat-o pe prietena și colega mea Magda. Apoi a început concertul. Nu-mi amintesc nici cine a cântat, nici ce, nici dacă mi-a plăcut sau nu. Aruncam priviri pe furiș spre tânărul de lângă mine, care era vizibil foarte concentrat și nota mereu ceva într-un carneţel, în caractere japoneze care arătau, însă, altfel decât le învăţam noi la școală. Erau ca scrisul de mână, o șerpuială sofisticată... Mai târziu, mult mai târziu, aveam să aflu că doar japonezii foarte cultivaţi erau capabili de o astfel de scriere.

La sfârșitul spectacolului, m-am întors spre tânărul muzicolog pentru a-mi lua la revedere.

---

[1] Scuze, nu înţeleg japoneza (în jap.).